

Identificarea și atenuarea subiectivismului și ale dezinformării și prezentării de informații incorecte

ARTICOLUL 3

Al treilea articol din seria de patru care discută despre conducerea etică într-o eră a complexității și a schimbărilor digitale.

Februarie 2022

DESPRE CPA CANADA

Chartered Professional Accountants of Canada (CPA Canada) colaborează cu organismele membre ale CPA locale și teritoriale, precum și cu cele din Insulele Bermude, în calitate de reprezentant al profesiei contabile canadiene atât la nivel național, cât și internațional. Această colaborare îi permite profesiei canadiene să promoveze cele mai bune practici în beneficiul întreprinderilor și al societății, precum și să-și pregătească membrii pentru un mediu de activitate în continuă evoluție, caracterizat de schimbări fără precedent. Reprezentând peste 220.000 de membri, CPA Canada este una dintre cele mai mari organizații naționale de contabilitate din lume. cpacanada.ca

DESPRE IFAC

IFAC (International Federation of Accountants) este organizația globală a profesiei contabile dedicată servirii interesului public prin consolidarea profesiei și contribuirea la dezvoltarea unor economii internaționale solide. IFAC este formată din 180 de membri și asociați din peste 130 de țări și jurisdicții, reprezentând mai mult de 3 milioane de contabili practicieni, din educație, servicii de stat, industrie și comerț.

Timp de patru decenii, IFAC a reprezentat profesia contabilă globală și a sprijinit elaborarea, adoptarea și implementarea standardelor internaționale care stau la baza contribuțiilor profesiei contabile globale de astăzi. IFAC a menținut o abordare pe termen lung pentru crearea și consolidarea unei profesii contabile mondiale care susține organizații, piețe financiare și economii transparente, responsabile și sustenabile. ifac.org

DESPRE ICAS

ICAS este organismul profesional global pentru experții contabili (CA). Educăm, examinăm și conducem, facilitând excelența în timp ce lucrăm permanent pentru binele publicului larg. Toți cei 23.000 de membri ai ICAS și-au câștigat calificarea noastră de CA de clasă mondială, calificare ce a format o comunitate de afaceri internațională care acoperă industrii și continente, compusă din eroi locali și lideri de companii. Susținem permanent legăturile dintre membrii noștri, astfel încât experții contabili în toate etapele carierei lor să poată învăța din schimbul de experiențe și să-și poată corela ambițiile cu succesul. Pentru mai multe informații, vă rugăm să vizitați icas.com

DESPRE IESBA

IESBA este un consiliu normalizator de standarde independent care elaborează, în interesul public, standarde de etică de înaltă calitate și alte norme pentru profesioniștii contabili din întreaga lume. Acestea includ *Codul etic internațional pentru profesioniștii contabili (inclusiv Standardele Internaționale privind Independența)*, care stabilește dispoziții de etică pentru profesioniștii contabili.

De asemenea, Consiliul sprijină adoptarea și implementarea, promovează practici etice bune la nivel mondial și promovează dezbateri la nivel internațional legate de aspectele etice cu care se confruntă contabilii. ethicsboard.org

Context și mulțumiri

Acesta este al treilea din cele patru documente pe tema creatorilor de curente de opinie elaborate de Chartered Professional Accountants of Canada (CPA Canada) pentru a crea un document exploratoriu colaborativ și o masă rotundă la nivel global organizate împreună cu Institute of Chartered Accountants of Scotland (ICAS) și cu International Federation of Accountants (IFAC), denumite *Conducerea etică într-o eră a complexității și a schimbărilor digitale*.

[Documentul exploratoriu](#), un [rezumat](#) al evenimentului și o [înregistrare la cerere](#) sunt disponibile pe IFAC Knowledge Gateway și pe [pagina](#) inițiativei pentru tehnologie a Consiliului pentru Standarde Internaționale de Etică pentru Contabili (IESBA). Documentul se bazează, de asemenea, pe opiniile diverse ale părților interesate colectate prin intermediul [inițiativei pentru tehnologie](#) mai ample a IESBA.

Această serie de documente elaborate după eveniment investighează mai aprofundat temele-cheie prezentate în activitățile exploratorii și valorifică discuțiile și recomandările delegațiilor la eveniment, pentru a oferi îndrumări practice profesioniștilor contabili, organizațiilor contabile profesionale și altor părți interesate, pe măsură ce profesia noastră evoluează pentru a trata nevoile în schimbare ale părților interesate, continuând în același timp să ne îndeplinim responsabilitățile de interes public. Seria contribuie la proiectele asumate în cadrul profesiei pentru a regândi rolul profesioniștilor contabili în calitate de lideri etici în această eră a complexității și a schimbărilor digitale.

Documentul *Identificarea și atenuarea subiectivismului și ale dezinformării și prezentării de informații incorecte* începe prin analiza impactului cu miză mare pe care subiectivismul și dezinformarea și prezentarea de informații incorecte îl au asupra încrederii și procesului decizional obiectiv. În continuare, acesta recapitulează mesajele-cheie ale delegațiilor la masa rotundă organizată la nivel global și alte sesiuni de lucru, înainte de a lua în considerare o abordare stratificată pentru îndeplinirea obligațiilor profesionale relevante. El reanalizează unele dintre temele documentului anterior pentru a încadra tehnologia ca o sabie cu două tăișuri care poate fi utilizată atât pentru a exacerba, cât și pentru a combate provocările subiectivismului și ale dezinformării și ale prezentării de informații incorecte. În final, sunt oferite îndrumări cu privire la implicațiile practice pentru profesie, atât la nivelul organizațiilor contabile profesionale, cât și al profesioniștilor contabili individuali.

În acest document, consecvent cu celelalte documente din serie, sunt prezentate oportunitățile și provocările care sunt relevante pentru toți profesioniștii contabili, fie angajați, practicieni sau din sectorul public. Această eră a complexității și a schimbărilor digitale are implicații extinse pentru profesie deoarece stabilește calea de urmat.

Celelalte documente din serie, publicate pe parcursul anilor 2021 și 2022, acoperă următoarele teme interconectate, dar distincte:

- [complexitatea și profesionistul contabil](#)
- [tehnologia este o sabie cu două tăișuri care aduce atât oportunități, cât și provocări pentru profesia contabilă](#)
- mentalitatea și abilitățile de facilitare – o schimbare de paradigmă în ceea ce privește competența (în curând)

Documentul *Identificarea și atenuarea subiectivismului și ale dezinformării și prezentării de informații incorecte* a fost elaborat de membrii CPA Canada Brian Friedrich (membru al IESBA și președinte al Grupului de lucru pentru tehnologie al IESBA) și Laura Friedrich (consultant tehnic al IESBA) sub îndrumarea lui Gord Beal, vicepreședinte Research, Guidance and Support, CPA Canada, și cu perspective valoroase oferite de James Barbour, director, lider în materie de politici în cadrul ICAS, consultant tehnic al IESBA și membru al Grupului operativ pentru tehnologie al IESBA; Christopher Arnold, președinte IMM/PMM și cercetare din cadrul IFAC; și Ken Siong, director tehnic superior în cadrul IESBA. Todd Scaletta, vicepreședinte senior al CPA Alberta, Foresight and Research, și Greg Owens, membru al Panelului Internațional de Educație Contabilă, au contribuit, de asemenea, în mod semnificativ la îndrumările și ideile prezentate în document.

Echipa este recunoscătoare pentru îndrumările și comentariile însemnate oferite de revizorii inter pares ai acestui document: Rosemary McGuire și Taryn Abate în numele inițiativei Foresight, CPA Canada; David Clark, Diane Jules, Kam Leung și Sundeep Takwani în numele Grupului de lucru pentru tehnologie al IESBA; Gabriella Kusz, director pentru Inițiative Strategice al IFAC; și Hironori Fukukawa, profesor la Universitatea Hitotsubashi, membru al IESBA și membru al Grupului operativ pentru tehnologie al IESBA.

Primim cu plăcere feedback și comentarii – vă rugăm să le trimiteți la foresight@cpacanada.ca.

Cuprins

Partea I: Miza este mare	2
Impactul dezinformării și al prezentării de informații incorecte	2
Subiectivismul amenință obiectivitatea	5
Subiectivismul și dezinformarea și prezentarea de informații incorecte sunt un amestec puternic	7
Partea a II-a: Opinii din domeniu	8
Partea a III-a: O abordare stratificată pentru îndeplinirea obligațiilor profesionale	13
Nivelul 1: Grija de a produce informații corecte și obiective	14
Nivelul 2: Asigurarea faptului că informațiile pe care se bazează profesionistul contabil sunt fiabile	15
Nivelul 3: Netransmiterea dezinformării și prezentării de informații incorecte	18
Nivelul 4: Combaterea în mod proactiv a subiectivismului și a dezinformării și prezentării de informații incorecte	19
Partea a IV-a: Sabia cu două tăișuri a tehnologiei în contextul dezinformării și al prezentării de informații incorecte	21
Partea a V-a: Implicații practice pentru profesie	24
Calea de urmat	24

Partea I: Miza este mare

Fără fapte, nu puteți avea adevărul;
fără adevăr, nu puteți avea încredere;
fără încredere, nu puteți face nimic.
Fără încredere, umanitatea este
dezbinată.¹

– jurnalista câștigătoare a Premiului Nobel pentru Pace din
anul 2021, Maria Ressa

Impactul dezinformării și al prezentării de informații incorecte

Imaginați-vă că faceți parte din conducerea superioară a companiei Coca-Cola și trebuie să vă apărați contra unei povești virale conform căreia apa Dasani a fost retrasă deoarece conținea „paraziți transparenți.”² Sau ce ar fi dacă ați fi proprietarul unui mic restaurant din Londra, iar veniturile dumneavoastră ar scădea deodată cu 50 la sută din cauza unui articol online care susține că ați servit carne de om și ați fost arestat cu nouă cadavre în congelator.³ Sau imaginați-vă că sunteți un judecător din Kenya și ați fost ținta unei campanii

1 Maria Ressa în „Combaterea dezinformării digitale: Maria Ressa câștigă Premiul Nobel pentru Pace” (10 august 2021), online (myITU – Uniunea Internațională pentru Telecomunicații): <<https://www.itu.int/en/myitu/News/2021/10/08/13/48/Maria-Ressa-Nobel-Peace-Prize-Countering-digital-disinformation>>.

2 Compania de Îmbuteliere Coca-Cola United, „Fără retragerea de pe piață a Dasani” (14 aprilie 2016), online: <<https://cocacolaunited.com/blog/2016/04/14/no-recall-on-dasani/>>.

3 BBC News, „Restaurant afectat de acuzațiile știrilor false privind «carnea de om»” (18 mai 2017), online: <<https://www.bbc.com/news/newsbeat-39966215>>.

de dezinformare coordonate și profitabile pe Twitter pentru a influența opinia publică împotriva unui proiect pe care îl susțineți, postările influencerilor fiind la limita incitării la ură și a promovării acestora.⁴

Un exemplu și mai terifiant

În anul 2018, *New York Times* a relatat că:

Membrii armatei din Myanmar au fost coordonatorii din spatele unei campanii sistematice pe Facebook care s-a întins cu o jumătate de deceniu în urmă și a vizat grupul minoritar Rohingya din țară, majoritar musulman. Armata a exploatat răspândirea pe scară largă a Facebook în Myanmar, unde este utilizat așa de des încât mulți dintre cei 18 milioane de utilizatori de internet din țară fac confuzie între rețeaua socială din Silicon Valley și Internet. Grupurile pentru drepturile omului dau vina pe propaganda anti-Rohingya pentru incitarea la crime, violuri și cea mai mare migrație umană forțată din istoria recentă.⁵

S-a descoperit că sute de militari din Myanmar au avut un „comportament neautentic coordonat” prin intermediul unor pagini populare, aparent independente, de divertisment, frumusețe și informații, pe care răspândeau propaganda. Câteva luni mai târziu, Facebook a început să șteargă conturile și paginile aferente, precum și conturile de Instagram, dar a recunoscut că a acționat prea lent.⁶

---

4 Mozilla, „Fellow Research: În lumea obscură a prezentării de informații incorecte în Kenya” (2 septembrie 2021), online: <<https://foundation.mozilla.org/en/blog/fellow-research-inside-the-shadowy-world-of-disinformation-for-hire-in-kenya/>>.

5 New York Times, „Un genocid provocat pe Facebook, cu postări ale armatei din Myanmar” (15 octombrie 2018), online: <<https://www.nytimes.com/2018/10/15/technology/myanmar-facebook-genocide.html>>.

6 Meta, „Îndepărtarea oficialilor armatei din Myanmar de pe Facebook” (28 august 2018), online: <<https://about.fb.com/news/2018/08/removing-myanmar-officials/>>.

Pentru claritate, termenii sunt utilizați în acest document după cum urmează:

Dezinformarea reprezintă informații care sunt false, dar în mod neintenționat (de exemplu, cele care rezultă dintr-o eroare sau o lipsă de diligență în verificarea informațiilor).

Pe de altă parte, **prezentarea de informații incorecte** are loc atunci când cineva încearcă în mod intenționat să inducă în eroare (de exemplu, propaganda concepută cu un scop anume). Acest lucru include utilizarea în mod deliberat a informațiilor în afara contextului sau restrângerea lor în mod intenționat prin includerea elementelor dorite și omiterea altora pentru a crea o impresie care induce în eroare sau a susține o afirmație falsă. Acest tip de înșelătorie este uneori denumită publicarea deliberată de informații pentru un interes personal sau comercial,⁷ dar în scopul acestui document o vom considera o parte a prezentării de informații incorecte.

Pentru utilizatorii informațiilor, atât dezinformarea, cât și prezentarea de informații incorecte pot cauza prejudicii (deoarece nu sunt nici fiabile, nici de încredere), dar prezentarea de informații incorecte intenționează să cauzeze prejudicii.

În ziua de azi, atât dezinformarea, cât și prezentarea de informații incorecte continuă să aibă efecte negative semnificative asupra procesului decizional al persoanelor, organizațiilor și comunităților din cadrul societății, majoritatea consumatorilor de știri considerând „știrile false” drept o problemă serioasă.⁸ Aceasta nu se limitează la informațiile de natură politică (sau politizate, precum prezentarea de informații incorecte referitoare la vaccinuri). Dezinformarea financiară și prezentarea de informații financiare incorecte sunt, de asemenea, o problemă. În 2017, un studiu al American Institute of Certified Public Accountants (AICPA) raporta:

7 A se vedea, de exemplu, Claire Wardle & Hossein Derakhshan, *Tulburarea informațională: Către un cadru general interdisciplinar pentru cercetare și elaborarea politicilor* (Strasbourg: Consiliul European, 2017), online: <<https://rm.coe.int/information-disorder-report-november-2017/1680764666>> la 5.

8 Deloitte, „Majoritatea consumatorilor de știri consideră «știrile false» drept o mare problemă în prezent” (10 iunie 2021), online (Deloitte Insights): <<https://www2.deloitte.com/us/en/insights/industry/technology/study-shows-news-consumers-consider-fake-news-a-big-problem.html>>.

...o conștientizare la scară largă în legătură cu problema știrilor financiare false. Aproape 3 din 5 americani (58%) consideră că știrile false reprezintă o amenințare gravă pentru procesul lor decizional financiar, peste jumătate dintre aceștia (33%) spunând că amenințarea este foarte gravă.⁹

Dar ce înseamnă acest lucru pentru profesioniștii contabili? În rolul nostru de consilieri de încredere ai angajatorilor, clienților și ai altor părți interesate, adăugăm credibilitate informațiilor cu care suntem asociați, iar acest lucru vine cu responsabilitatea de a ne asigura că facem parte din soluție și nu din această problemă a dezinformării și prezentării de informații incorecte.

Subiectivismul amenință obiectivitatea

În calitate de profesioniști contabili, trebuie să menținem obiectivitatea, care include exercitarea raționamentului profesional sau de afaceri fără a fi compromis de subiectivism, printre alți factori.¹⁰ Când vine vorba despre subiectivismul cognitiv, acest lucru nu este ușor. Subiectivismul, prin însăși natura sa, este adesea aplicat inconștient. Revizuirile recente ale Codului IESBA evidențiază tipurile de subiectivism de care profesioniștii contabili trebuie să fie conștienți atunci când își exercită raționamentul profesional:

- **Subiectivismul-ancoră**, care este o tendință de a utiliza o informație inițială drept o ancoră în raport cu care informațiile ulterioare sunt evaluate în mod inadecvat.
- **Subiectivismul automatizării**, care este o tendință de a favoriza rezultatele generate de sistemele automatizate, chiar și atunci când raționamentul uman sau informațiile contradictorii pun la îndoială fiabilitatea sau adecvarea acestora.
- **Subiectivismul de disponibilitate**, care este o tendință de a acorda mai multă importanță evenimentelor sau experiențelor care vin în minte imediat sau sunt ușor accesibile decât celor care nu vin în minte imediat sau nu sunt ușor accesibile.
- **Subiectivismul de confirmare**, care este o tendință de a acorda o mai mare importanță informațiilor care coroborează o convingere existentă decât informațiilor care contrazic sau pun la îndoială acea convingere.

9 AICPA, „Știrile financiare false reprezintă o amenințare reală pentru majoritatea americanilor: Noul studiu AICPA” (27 aprilie 2017), online: <<https://www.aicpa.org/press/pressreleases/2017/fake-financial-news-is-a-real-threat-to-majority-of-americans-new-aicpa-survey.html>>.

10 A se vedea, de exemplu, Federația Internațională a Contabililor (IFAC), *Manualul privind Codul etic internațional pentru profesioniștii contabili 2021* (New York: IFAC) [Codul IESBA] la punctul R112.1 (<https://eis.international-standards.org/standards/iesba/2021>); Chartered Professional Accountants of British Columbia (CPABC), *Cod de conduită profesională* (Vancouver: CPABC, octombrie 2020) [Codul CPABC] la punctul 202.2 (<https://www.bccpa.ca/member-practice-regulation/act-bylaws-code-of-professional-conduct>); și Institute of Chartered Accountants of Scotland (ICAS), *Codul etic al ICAS (inclusiv Standardele Internaționale privind Independența)* [Codul ICAS] la punctul R112.1 (<https://www.icas.com/professional-resources/ethics/icas-code-of-ethics>). A se remarca faptul că în Canada profesiile sunt reglementate la nivel de provincie, astfel încât în scopuri ilustrative se face referire la Codul uneia dintre jurisdicțiile mai mari. Codurile altor organisme provinciale sunt în esență echivalente în ceea ce privește elementele menționate.

- **Gândirea de grup**, care este o tendință a unui grup de persoane de a descuraja creativitatea și responsabilitatea individuale și, prin urmare, de a lua o decizie fără raționament critic sau luarea în considerare a alternativelor.
- **Subiectivismul încrederii exagerate în sine**, care este o tendință de a supraestima propria capacitate a cuiva de a face evaluări corecte ale riscurilor sau alte raționamente sau de a lua decizii.
- **Subiectivismul reprezentării**, care este o tendință de a baza înțelegerea cu privire la ceva pe un model de experiențe, evenimente sau convingeri despre care se presupune că sunt reprezentative.
- **Percepția selectivă**, care este o tendință ca așteptările unei persoane să influențeze modul în care aceasta percepe un anumit aspect sau individ.¹¹

O discuție despre adăugarea în Cod a informațiilor referitoare la subiectivism și alte revizuirii aferente care rezultă din proiectul IESBA privind rolul și mentalitatea este prezentată în Partea a 11-a a seriei IFAC *Analizarea Codului IESBA*, care oferă exemple practice privind modul în care aceste subiectivisme ar putea fi observate.¹²

De-a lungul istoriei, oamenii s-au bazat pe subiectivisme inconștiente pentru a ne ajuta să luăm decizii rapide în momentele în care resursele sunt limitate și rezultatele sunt nesigure. De exemplu, tendința noastră de a fi mai încrezători în oamenii care se aseamănă foarte mult cu noi, care ar putea combina aspecte ale mai multor subiectivisme de mai sus, a fost o trăsătură utilă pentru supraviețuire în timpurile străvechi. Tversky și Kahneman, cercetătorii care au inventat inițial termenul „subiectivism cognitiv”, au comparat mai multe subiectivisme cu scurtăturile mentale sau metoda euristică: „Oamenii se bazează pe un număr limitat de principii euristice care reduc sarcinile complexe de evaluare a probabilităților și precizie a valorilor la operațiuni mai simple bazate pe raționamente.”¹³ Acest lucru ar putea crește eficiența procesului decizional, dar amintiți-vă de cuvintele pline de precauție ale autorului inovativ Dave Gray, citat în [primul document](#) al acestei serii: „...când faci din complex simplu, îl înrăutățești.”¹⁴ Într-adevăr, Tversky și Kahneman au constatat că: „În general, această metodă euristică este destul de utilă, dar uneori duce la erori grave și sistematice.”¹⁵

Profesioniștii contabili nu sunt imuni la subiectivism. De fapt, filosoful Erik Angner sugerează că persoanelor care sunt mai informate le-ar putea fi mai greu

11 A se vedea, de exemplu, *Codul IESBA și Codul ICAS* la punctul 120.12 A2, *ibidem*.

12 IFAC, „Analizarea Codului IESBA, Partea a 11-a: Rolul și mentalitatea pe care ar trebui să le aibă contabilii – Accent pe subiectivism” (octombrie 2020), online: <<https://www.ifac.org/knowledge-gateway/supporting-international-standards/publications/exploring-iesba-code-installment-11-role-and-mindset-expected-accountants-focus-bias>>.

13 Amos Tversky & Daniel Kahneman, „Raționamentul sub incertitudine: Metoda euristică și subiectivisme” (1974) 185:4157 *Science* 1124, online: <<https://www.jstor.org/stable/1738360>> la 1124.

14 Dave Gray, „Complicat versus complex” (2009), *Communication Nation*, online (blog): <<http://communicationnation.blogspot.com/2009/11/complicated-vs-complex.html>>.

15 *Supra* nota 13.

să treacă peste subiectivism.¹⁶ Aici competența profesională și atenția cuvenită¹⁷ joacă un rol, recunoscând diligența în modul de a gândi necesară pentru a ne asigura că ne putem aplica abilitățile pentru a descoperi fapte și probe. În ceea ce privește impactul subiectivismelor cognitive în contextul auditului, ACCA a explorat interacțiunea dintre subiectivism, obiectivitate și scepticismul profesional.¹⁸ Raportul ACCA susține că „...este necesară o nouă abordare a scepticismului profesional pentru ca așteptările privind creșterea în continuare a calității auditului să fie îndeplinite”¹⁹ și oferă deopotrivă sugestii pentru auditorii și normalizatorii de standarde. Printre sugestii se numără faptul că „Auditorii trebuie să-și planifice și să-și efectueze auditurile în mod diferit pentru a atenua efectele acestor subiectivisme inconștiente” și că „Alte părți interesate din lanțul de raportare financiară trebuie, de asemenea, să fie conștiente de propriile subiectivisme cognitive”, inclusiv analizând modul în care subiectivismele cognitive ar putea influența percepțiile privind calitatea auditului.²⁰

Subiectivismul și dezinformarea și prezentarea de informații incorecte sunt un amestec puternic

Subiectivismul și dezinformarea și prezentarea de informații incorecte sunt concepte distincte, dar ele agravează impactul celorlalte în cel puțin câteva moduri-cheie:

- Obiectivitatea este necesară pentru a stabili dacă „informațiile” care ne sunt prezentate sunt fiabile: atunci când subiectivismul limitează obiectivitatea, am putea să acceptăm informații false sau să nu luăm în seamă informațiile adevărate. Puneți-vă întrebarea: există o probabilitate mai mare să aveți încredere în informațiile pe care le primiți dacă sunt scrise de cineva de aceeași rasă, naționalitate sau gen ca dumneavoastră? Dar în ce privește universitatea, organizația, profesia sau afilierea la un angajator?
- Subiectivismul de confirmare, în special, ne poate face mai predispuși să eliminăm informațiile adevărate care sunt contrare credințelor noastre și să acceptăm dezinformarea și prezentarea de informații incorecte ca fiind adevărate dacă ne susțin convingerile.
- Volumul mare de date și informații (în entități, societate și viețile individuale) face mai dificilă și mai consumatoare de timp diferențierea adevărului de falsitate. Acest lucru, în sine, creează un impact agravant ce ne-ar putea face mai dependenți de subiectivismele care ar putea întuneca raționamentul profesional.

---

16 Erik Angner, „Umiliția epistemică – Cunoașterea propriilor limite într-o pandemie” (2020), Behavioral Scientist, online: <<https://behavioralscientist.org/epistemic-humility-coronavirus-knowing-your-limits-in-a-pandemic/>>.

17 A se vedea, de exemplu, *Codul IESBA* subsecțiunea 113; *Codul CPA BC* Preambul la 6; și *Codul ICAS* subsecțiunea 113, *supra* nota 10.

18 ACCA, *Eliminarea subiectivismului? Audit, obiectivitate și valoarea scepticismului profesional* (Londra: ACCA, mai 2017), online: <https://www.accaglobal.com/content/dam/ACCA_Global/Technical/audit/pi-banishing-bias-prof-scepticism.pdf>.

19 *Ibidem* la 4.

20 *Ibidem*.

Partea a II-a: Opinii din domeniu

În timpul mesei rotunde și al altor discuții de informare la nivel mondial,²¹ din discuțiile cu părțile interesate au apărut o serie de teme-cheie:

Profesioniștii contabili sunt responsabili pentru fiabilitatea informațiilor pe care le utilizăm, elaborăm și distribuim

- Profesioniștilor contabili li se interzice să fie asociați cu informații care sunt false sau induc în eroare.²²
- Profesioniștii contabili au o responsabilitate față de interesul public,²³ care ne impune să nu diseminăm falsități și să încercăm să limităm dezinformarea și prezentarea de informații incorecte acolo unde putem.
- Dispozițiile conform cărora profesioniștii contabili trebuie să respecte principiile fundamentale privind integritatea, competența profesională și atenția cuvenită și obiectivitatea și să exercite raționamentul profesional și să dea dovadă de curiozitate în aplicarea cadrului conceptual²⁴ subliniază responsabilitățile noastre în ce privește creșterea calității, credibilității și fiabilității informațiilor.

Subiectivismul uman este normal, dar conștientizarea subiectivismului și apoi tratarea acestuia sunt esențiale

- Subiectivismul există în fiecare dintre noi și, prin extensie, în organizațiile noastre. Prin urmare, subiectivismul trebuie să fie destigmatizat și acceptat drept o trăsătură umană fundamentală – deși trebuie să fie contestat și tratat.
- Cel mai important – și adesea cel mai dificil – pas este identificarea subiectivismului într-o situație.

---

21 A se vedea, de exemplu, IESBA Technology Working Group, *Raportul final al Etapei 1 a Inițiativei pentru tehnologie a IESBA* (New York: IFAC, februarie 2020), online: IFAC <<https://www.ethicsboard.org/publications/iesba-technology-working-groups-phase-1-report>> [IESBA TWG]; Brian Friedrich & Laura Friedrich, „Conducerea etică într-o eră a complexității și a schimbărilor digitale: cele mai importante momente de la eveniment” (12 mai 2021) IFAC Knowledge Gateway, online: IFAC <<https://www.ifac.org/knowledge-gateway/building-trust-ethics/discussion/ethical-leadership-era-complexity-and-digital-change-event-highlights>> [Friedrich].

22 *Codul IESBA* la punctele R111.2 și 200.5 A2; *Codul CPABC* la punctul R205; *Codul ICAS* la punctele R111.2 și 200.5 A2, *supra* nota 10.

23 *Codul IESBA* la punctul 100.1 A1; *Codul CPABC* Preambul la 4; *Codul ICAS* la punctul 100.1 A1, *ibidem*.

24 *Codul IESBA* și *Codul ICAS* secțiunea 120, *ibidem*.

- De asemenea, rolurile pe care le îndeplinim în cadrul profesiei pot avea relevanță asupra modului în care identificăm subiectivismul și reacționăm la el. De exemplu:
  - Auditorii sunt instruiți să evalueze subiectivismul conducerii, deci conceptul de subiectivism este bine înțeles în acel context. Cu toate acestea, concentrarea pe subiectivismul conducerii ar putea să devieze atenția de la nevoia de a identifica și atenua propriul subiectivism al unui auditor, care ar putea să reflecte experiența dobândită anterior cu un anumit client sau rezultatele procedurilor de audit anterioare.
  - S-ar putea ca profesioniștii contabili care nu au experiență în audit (și accentul rezultat pe subiectivismul conducerii) să nu fie la fel de familiarizați cu identificarea și evaluarea subiectivismului altora.
  - Pentru profesioniștii contabili din toate rolurile, subiectivismele ar putea deveni o caracteristică intrinsecă prin utilizarea procedurilor, practicilor, modelelor sau standardelor prescrise ale organizației sau firmei profesioniștilor contabili pe care se bazează fără a fi suplimentar puse sub semnul întrebării.
- În ultimii ani, este acordată o atenție mai mare subiectivismului în contextul egalității, echității, diversității și incluziunii la locul de muncă²⁵ (de exemplu, în contextul practicilor de angajare sau promovare).
- În mod stereotipic, uneori se presupune că profesioniștii contabili care au roluri contabile tradiționale au un subiectivism inerent în ceea ce privește aversiunea față de risc, ceea ce ar putea afecta estimările făcute în condiții de incertitudine. În timp ce această formă de subiectivism poate fi văzută ca benefică în gestionarea riscurilor, ea ar putea fi interpretată de părțile interesate și ca demonstrând că profesioniștii contabili sunt mai frecvent „opozanți înrăiți” sau pun obstacole. Demonstrarea echilibrului, a comunicării eficiente și, după caz, educarea părților interesate cu privire la punctele de vedere și raționament sunt importante pentru a asigura faptul că profesioniștii contabili sunt percepuți ca fiind voci eficiente și valoroase la masa de discuții.

Subiectivismul din sistemele informatice este diferit de subiectivismul uman, dar amplificat de acesta

- Un beneficiu-cheie al conștientizării subiectivismului prin examinarea rezultatelor învățării automatizate este că subiectivismul este în centrul atenției și, prin urmare, poate fi tratat. Dezvăluirea subiectivismului din seturile de date expune modul în care oamenii gândesc (sau au gândit și au luat decizii), deoarece, în mod normal, sistemele sunt instruite pe baza acestor tipuri de seturi de date. Nu uitați că datele – subiective sau nu – ilustrează ceea ce se întâmplă (ori s-a întâmplat, în cazul datelor istorice), dar în mod clar acest lucru nu este întotdeauna echivalent cu ceea ce *ar trebui* să se întâmple.

²⁵ A se vedea, de exemplu, Institute of Management Accountants (IMA) & CalCPA, *Diversificarea talentului contabil în SUA: Un imperativ critic pentru obținerea rezultatelor transformazionale* (Montvale, NJ: IMA și CalCPA, februarie 2021), online: <<https://www.imanet.org/insights-and-trends/the-future-of-management-accounting/diversifying-us-accounting-talent-a-critical-imperative-to-achieve-transformational-outcomes>>.

- Atunci când profesioniștii contabili elaborează, implementează și utilizează tehnologii automatizate și bazate pe AI, este important să se ia în considerare atât subiectivismul uman (de exemplu, interpretarea rezultatului), cât și subiectivismele care sunt perpetuate în seturile de date pe baza cărora sunt elaborate și pregătite aceste sisteme. În plus, este important să luați în considerare subiectivismul moștenit atunci când sistemul a fost programat prima dată și subiectivismele care ar fi putut fi introduse atunci când datele au fost etichetate inițial de către oameni (sau alte sisteme). Înțelegerea gamei de moduri în care subiectivismul poate fi introdus în sisteme ne va ajuta să identificăm și să înțelegem amenințările la adresa obiectivității și modul în care ne putem proteja de acestea.
- Poate contraintuitiv, poate fi perfect acceptabil să ne bazăm pe un set de date subiective, cu condiția ca utilizatorul să recunoască subiectivismul, să facă raționamente și să țină cont de el în mod corespunzător, iar apoi să utilizeze datele în consecință. Este vorba despre asigurarea faptului că datele utilizate sunt adecvate scopului procesului decizional care se bazează pe ele.
- Atât sistemele AI, cât și oamenii sunt predispuși la subiectivism, dar poate că lucrând împreună putem elimina subiectivismul din dispozitive în așa fel încât dispozitivele să poată ajuta la depășirea subiectivismului uman și la creșterea obiectivității generale în procesul decizional.

Gestionarea dezinformării și a prezentării de informații incorecte implică perfecționarea competenței profesionale existente și dezvoltarea de noi abilități

- Ca oameni, suntem predispuși în mod natural să avem încredere în alții.²⁶ Dar profesioniștii contabili sunt, de asemenea, instruiți să aplice scepticismul profesional și curiozitatea²⁷ în contextul raționamentului profesional; perfecționarea și aplicarea acestor abilități sunt mai necesare ca niciodată.
- Pentru a aplica în mod eficient scepticismul profesional și o minte curioasă, profesioniștii contabili au nevoie de experiență reală, interdisciplinară, care este consolidată de colaborarea activă cu ceilalți în diverse situații.
- Excesul de informații poate întuneca raționamentul; profesioniștii contabili trebuie să poată diferenția ceea ce este doar „balast” și să obțină date și informații pe baza cărora pot fi luate decizii.

26 A se vedea, de exemplu, Roderick Kramer, „Reanalizarea încrederii” (iunie 2009), Harv Bus Rev, online: <<https://hbr.org/2009/06/rethinking-trust>>.

27 Conform Codului IESBA, existența unei minți curioase se aplică tuturor profesioniștilor contabili în aplicarea cadrului general conceptual al Codului IESBA pentru a respecta principiile fundamentale; exercitarea scepticismului profesional se aplică profesioniștilor contabili atunci când desfășoară un audit, o revizuire și alte misiuni de asigurare și include o evaluare critică a probelor. Similar, *Standardele Internaționale de Educație* conțin următoarele dispoziții: IES 4 partea (a)(i): Folosirea unei minți curioase în activitatea de colectare și evaluare a datelor și informațiilor, și IES 3 partea (c)(ii): Aplicarea scepticismului profesional prin folosirea întrebărilor și prin evaluarea critică a tuturor informațiilor – IFAC online: <<https://www.ifac.org/system/files/publications/files/Handbook-of-International-Education-Standards-2019.pdf>> [IFAC].

- Profesioniștii contabili sunt, de obicei, instruiți să găsească răspunsuri, dar este important să schimbăm această perspectivă spre a pune mai întâi întrebările corespunzătoare, ceea ce ajută și la detectarea subiectivismului inconștient și la identificarea dezinformării și a prezentării de informații incorecte.
- Pentru următoarea generație de profesioniști contabili – precum cei care intră în profesie în prezent –, care s-ar putea să nu aibă niciun concept cu privire la lumea de dinainte de rețelele de socializare online și de puterea internetului, există o provocare continuă în a se concentra pe abilitățile legate de atenuarea subiectivismului și de obiectivitate (așa cum se prevede în *Standardele Internaționale de Educație* [IES-uri]).²⁸

Există o piață pentru credibilitate

- Nevoile părților interesate în ceea ce privește evaluarea și recomandarea obiective se extind dincolo de raportarea financiară și auditul tradiționale și se bazează în sens mai larg pe rolurile noastre de consilieri de încredere care acționează în interesul public. Acest lucru reprezintă o oportunitate din ce în ce mai mare de a aduce credibilitatea obiectivă în diferite roluri în contextul problemelor reale cu care se confruntă organizațiile.
- Standardele internaționale solide asigură consecvența în întreaga profesie.²⁹ Natura lor bazată pe principii permite adaptarea și flexibilitatea pe măsură ce apar noi tehnologii și servicii, dar sunt necesare îndrumări suplimentare pentru a asigura consecvența continuă a interpretării și aplicării standardelor în cazul în care dispozițiile sunt în mod deliberat mai puțin prescriptive.
- Transparența stimulează încrederea; comunicarea deschisă într-un limbaj inteligibil este esențială pentru a fi văzută ca oferind informații fiabile.
- Profesioniștii contabili aduc obiectivitate, evaluare critică și abilități de comunicare pentru a ajuta la diferențierea opiniilor sau ipotezelor de fapt și pentru a furniza informații fiabile cu privire la deciziile care pot fi luate; acest lucru poate lupta împotriva provocărilor dezinformării și ale prezentării de informații incorecte într-un mod care oferă o perspectivă mai neutră și mai echilibrată pentru a contribui la reducerea diviziunii rezultate din gândirea unilaterală.

²⁸ A se vedea IES 3 – Abilitățile profesionale – dispoziția de a „Identifica impactul potențial al subiectivismului personal și organizațional” și IES 4 – Valorile, etica și atitudinile profesionale – dispoziția de a „Aplica tehnicile de reducere a subiectivismului în rezolvarea problemelor, obținerea de informații pentru raționamente, luarea deciziilor și formularea unor concluzii pertinente”, *ibidem* IFAC.

²⁹ A se vedea, de exemplu, IFAC, *Standardele internaționale: Raportul privind statutul global din 2019* (New York: IFAC, 2019), online: <<https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IFAC-International-standards-2019-global-status-report.pdf>>.

Cultura firmei ajută la modelarea profesiei

- Codul IESBA prevede că „În măsura în care pot face acest lucru, ținând cont de poziția și vechimea lor în organizație, se așteaptă ca profesioniștii contabili să încurajeze și să promoveze o cultură bazată pe etică în organizație.”³⁰
- Standardul Internațional privind Managementul Calității 1 (ISQM 1) emis de Consiliul pentru Standarde Internaționale de Audit și Asigurare, include dispoziții îmbunătățite referitoare la angajamentul firmei pentru calitate prin cultura sa. De exemplu, în prezent, ISQM 1 tratează rolul în interesul public al firmei; importanța eticii, valorilor și atitudinilor profesionale; responsabilitatea pentru calitate a întregului personal; și calitatea în contextul deciziilor și acțiunilor strategice ale firmei.³¹
- Deoarece mulți profesioniști contabili noi și aspiranți se pregătesc în firme, iar conducerea firmelor este alcătuită în special din profesioniști contabili, aceste firme au un impact semnificativ și de durată asupra culturii din întreaga profesie. Conducerea firmelor trebuie să stabilească atent cultura organizațională; diversitatea, incluziunea, egalitatea și echitatea trebuie să fie valori esențiale trăite, nu numai termeni la modă.
- Diversitatea de opinii contează; nu numai că membrii echipei trebuie încurajați să vorbească liber, dar liderii trebuie să creeze un mediu care susține contribuția semnificativă a diferitelor perspective. Membrii echipei nu trebuie să ezite să conteste deciziile anterioare pe baza unor informații noi, precum și ideile colegilor – inclusiv ale colegilor cu mai multă experiență în domeniu.
- Volumele de muncă, cifra de afaceri ridicată, presiunile privind onorariile și așteptările legate de timpii de răspuns imediat interferează cu capacitatea de a aloca timpul necesar pentru a reflecta asupra acțiunilor și deciziilor.
- Firmele trebuie să continue să nu preia sau să nu păstreze clienți care nu demonstrează principiile etice de încredere; cu cât acest lucru se întâmplă mai mult, cu atât permite altor firme să facă același lucru și să aducă beneficii interesului public. De asemenea, aceasta asigură un avantaj profesioniștilor contabili care lucrează pentru a îmbunătăți cultura etică internă din cadrul organizațiilor.

---

30 Codul IESBA la punctul 200.5 A3; a se vedea, de asemenea, Codul CPABC Preambul la 5; Codul ICAS la punctul 200.5 A3, supra nota 10.

31 IFAC, *Manualul de reglementări Internaționale de control al calității, audit, revizuire, alte servicii de asigurare și servicii conexe 2020* (New York: IFAC) [Manualul IAASB], online: <<https://eis.international-standards.org/standards/iaasb/2020>> la ISQM 1, punctul 28. Rețineți că standardul intră în vigoare la 15 decembrie 2022.

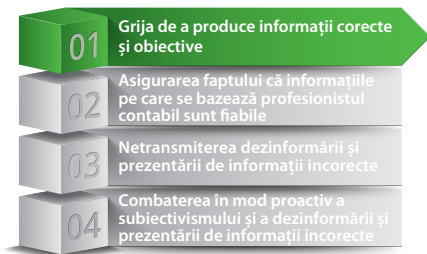
Partea a III-a:

O abordare stratificată pentru îndeplinirea obligațiilor profesionale

Îndeplinirea obligațiilor profesionale în ceea ce privește obiectivitatea, integritatea, competența profesională și atenția cuvenită, precum și responsabilitățile legate de interesul public în fața subiectivismului și a dezinformării și prezentării de informații incorecte poate fi luată în considerare în ceea ce privește nivelurile:

- 01** Grijă de a produce informații corecte și obiective
- 02** Asigurarea faptului că informațiile pe care se bazează profesionistul contabil sunt fiabile
- 03** Netransmiterea dezinformării și prezentării de informații incorecte
- 04** Combaterea în mod proactiv a subiectivismului și a dezinformării și prezentării de informații incorecte

Nivelul 1: Grija de a produce informații corecte și obiective

Primul nivel de responsabilitate este cel care se află, în general, sub controlul profesioniștilor contabili. Pentru a menține încrederea în profesie, este fundamental ca informațiile produse de profesioniștii contabili să fie corecte și obiective, spre a fi fiabile.

Pentru a face acest lucru, profesioniștii contabili:

- aplică competența profesională în elaborarea informațiilor, ținând seama în mod corespunzător de standardele de practică
- acordă atenția cuvenită împreună cu scepticismul profesional/o minte curioasă în evaluarea și măsurarea faptelor și datelor care sunt încorporate în informațiile produse
- exercită raționamentul profesional într-o manieră care ia în considerare scopul pentru care vor fi utilizate informațiile, contextul situației și publicul-țintă pentru care informațiile sunt destinate sau sunt previzibile în mod rezonabil³²
- analizează nivelul de complexitate și incertitudine ale situației³³ și le reflectă în mod corespunzător în comunicările care rezultă, cum ar fi prin consilierea părților interesate, atunci când este cazul, cu privire la limitările informațiilor produse, precum incertitudinea inerentă a estimărilor sau a predicțiilor.³⁴

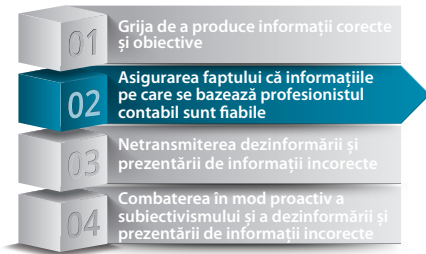
Dar în calitate de profesioniști, contabilii se bazează, de asemenea, pe foarte multe informații în luarea deciziilor și oferirea de consultanță. Acest fapt implică depășirea informațiilor pe care profesioniștii contabili le generează.

³² A se vedea, de exemplu, dispozițiile din Secțiunea 220 (Întocmirea și prezentarea informațiilor) a Codului IESBA și a Codului ICAS, *supra* nota 10.

³³ CPA Canada, ICAS, IFAC & IESBA, *Complexitatea și profesionistul contabil: Îndrumări practice pentru un proces decizional etic* (Toronto: CPA Canada, iunie 2021), online: <<https://www.cpacanada.ca/en/foresight-initiative/trust-and-ethics/complexity-guidance-ethical-decision-making>>.

³⁴ A se vedea, de exemplu, Codul IESBA și Codul ICAS la punctul R113.3, *supra* nota 10.

Nivelul 2: Asigurarea faptului că informațiile pe care se bazează profesionistul contabil sunt fiabile

Având în vedere modul în care comunicările și informațiile funcționează în ziua de astăzi, ne confruntăm în mod constant cu un val de informații, atât în viețile noastre personale, cât și profesionale, pentru care trebuie să determinăm fiabilitatea prin diferențierea faptelor de falsitate, supoziție sau doar opinie. Dar ce face ca ceva să fie „adevărat” și cum știm acest lucru?

Barometrul de încredere al lui Edelman din 2021³⁵ include conceptul de a avea o bună „igienă a informațiilor,” care se măsoară pe baza a patru dimensiuni. Primele trei dimensiuni au legătură cu menținerea obiectivității pe măsură ce evaluăm informațiile (cea de-a patra dimensiune va fi prezentată în curând):

- i. urmărirea cu regularitate a știrilor (faptul de a rămâne informat)
- ii. evitarea informațiilor de tip „spațiu de schimb de opinii similare” (în loc de colaborarea cu puncte de vedere diferite)
- iii. verificarea informațiilor (utilizând surse de informații multiple și mergând la sursa originală, acolo unde este posibil).

Aceste tipuri de obiceiuri pot contribui la susținerea profesioniștilor contabili în a-și demonstra competența profesională, pe măsură ce aducem gândirea critică și scepticismul profesional/curiozitatea în activitatea noastră. De asemenea, acestea solicită atenția cuvenită, deoarece trebuie să ne asigurăm că dedicăm timp și efort corespunzătoare pentru evaluarea informațiilor. Cu cât decizia este mai importantă, cu atât sunt mai mari resursele care trebuie angajate pentru asigurarea fiabilității informațiilor care stau la baza deciziei.

Cu toate acestea, este important și să recunoaștem limitările inerente în ceea ce privește abilitatea noastră de a stabili ceea ce este real.³⁶ Avem tendința de a ne baza, în primul rând, pe ceea ce știm că este adevărat. Dar cât de mult „știm” efectiv – cu alte cuvinte, cunoaștem personal – și cât de mult este doar faptul că ne bazăm pe informații din surse pe care le-am considerat de încredere? De exemplu, probabil „cunoașteți” faptul că plantele produc oxigen prin fotosinteză, dar ați văzut vreodată că s-a întâmplat acest lucru? Filosoful John Hardwig a inventat termenul „dependență epistemică” pentru a se referi la încrederea noastră în cunoștințele altora.³⁷

35 Edelman, Barometrul de încredere al lui Edelman din 2021, online: <<https://www.edelman.com/sites/g/files/aatuss191/files/2021-01/2021-edelman-trust-barometer.pdf>> la 28.

36 *Supra* nota 34.

37 John Hardwig, „Dependența epistemică” (1985) 82:7, J Phil 335, online: <<https://doi.org/10.2307/2026523>>.

Autorul Matthew Hutson al MIT Technology Review explică în continuare faptul că „Cunoștințele [...] depind la fel de mult de încredere și relații ca și de manuale și observații.”³⁸ De exemplu, Hutson face referire la retragerea în iunie 2020 a două documente academice referitoare la Covid-19 publicate în *Lancet* și *New England Journal of Medicine* ca urmare a unor întrebări referitoare la integritatea datelor și raportarea pe termen nelimitat la datele uneia dintre companiile autorilor care nu s-ar supune unui audit independent.³⁹ Acest caz oferă un exemplu important cu privire la ceea ce se poate întâmpla atunci când dependența epistemică este tratată necorespunzător, iar Hutson subliniază că „sporirea dezinformării legate de aspecte precum vaccinurile, schimbările climatice și COVID-19 este un atac direct asupra dependenței epistemice, în absența căreia nici știința, nici societatea per ansamblu nu pot funcționa.”⁴⁰

Unele dintre recente dezinformări cu caracter medical au avut loc deoarece în 2020 (la începutul pandemiei) utilizarea de „documente academice pretipărite” (adică lucrări publicate online înainte de a fi revizuite inter pares) a crescut dramatic în încercarea de a furniza informații mai prompte pentru a contribui la atenuarea pandemiei. Totuși, ca urmare a acestei grabe de a pune la dispoziție documente nerevizuite inter pares, au fost ignorate beneficiile unui proces eficient, îndelungat, de revizuire inter pares (de exemplu, metodele de formulare a întrebărilor, procesele de colectare a datelor, sursele de date etc.).

Prin urmare, și procesul științific a fost pus în discuție. Știința este „complicată” prin natura sa; din nefericire, această dezordine care apare în mod normal în cadrul laboratoarelor care au timp să testeze și să retesteze ipotezele a ajuns să se manifeste pe forumul public, ceea ce a dus la probleme de credibilitate care, de obicei, ar fi fost rezolvate prin intermediul oportunităților de revizuire inter pares. Dacă pierdem capacitatea de a ne baza pe ceea ce ar trebui să fie surse fiabile, acest lucru subminează multe lucruri pe care credem că le știm, indiferent de context. Acest lucru oferă un argument și mai convingător pentru evaluarea critică și folosirea unei minți curioase.

De asemenea, analizați cât de mult din ceea ce știm, sau am știut, a fost modificat. Ceea ce se înțelege ca fiind real evoluează în timp pe măsură ce (i) se acumulează mai multe cunoștințe, (ii) sunt disponibile informații mai bune și (iii) sunt dezvoltate instrumente și tehnici mai avansate pentru a testa și a dovedi ipotezele și/sau a confirma sau infirma convingerile anterioare.

---

38 Matthew Hutson, „De ce nu știți cu adevărat ceea ce știți” (21 octombrie 2020), MIT Technology Review, online: <<https://www.technologyreview.com/2020/10/21/1009445/the-unbearable-vicariousness-of-knowledge/>>.

39 Charles Piller, „Cine este de vină? Acești trei oameni de știință sunt în centrul scandalului COVID-19 Surgisphere” (8 iunie 2020), Science, online: <https://www.sciencemag.org/news/2020/06/whos-blame-these-three-scientists-are-heart-surgisphere-covid-19-scandal>.

40 *Supra* nota 38.

Pentru a evalua fiabilitatea informațiilor, profesioniștii contabili trebuie:

- să efectueze cercetări pentru a evalua autenticitatea și acreditările persoanei sau organizației care face afirmațiile. Afirmațiile sale pot fi coroborate de alte persoane/organizații imparțiale, autentificate și acreditate?
- să ia în considerare care ar putea fi subiectivismul (subiectivismele) sursei de informații – de exemplu, cine plătește pentru cercetările realizate? Ce are de câștigat persoana sau organizația care distribuie informațiile?⁴¹ Luați în considerare și faptul că s-ar putea ca beneficiile să nu fie directe, dar, în schimb, s-ar putea să le revină părților afiliate.
- să acorde multă atenție atunci când se bazează pe informațiile prezentate de o sursă media și să analizeze dacă informațiile sunt știri, comentarii sau pure opinii și să le trateze în consecință. În plus, să ia în considerare opțiunea politică sau ideologică a canalului media.⁴²
- să determine câte voci autoritare, credibile susțin o poziție și dacă ele sunt calificate în domeniul specific în privința căruia își exprimă părerea. Persoanele care dezinformează și prezintă informații incorecte citează adesea „martori impresionanți care aparent susțin dezinformarea sau prezentarea de informații incorecte.”⁴³
- să își amintească faptul că și verificatorii de informații sunt tot oameni. Prin urmare, ei ar putea aduce subiectivism inconștient în deciziile lor cu privire la ceea ce este un „fapt.”⁴⁴ Deși multe situații pot fi identificate ca fiind probe solide, mai există încă loc pentru eroare și interpretare la limite.

Pe măsură ce continuăm procesul evaluării informațiilor pentru a le stabili validitatea, trebuie să rămânem în permanență conștienți de modul în care propriile noastre subiectivism ne afectează obiectivitatea. Devenim victime ale încrederii exagerate în sine sau ale subiectivismului de confirmare ori uităm să analizăm mai în detaliu pentru a găsi informații care nu au fost puse imediat la dispoziția noastră? Atingerea obiectivității necesită autoconștientizare și gândire rațională:

- Evitați „raționamentul motivat,”⁴⁵ în care justificăm o poziție despre care credem că este rațională, dar care, de fapt, se bazează pe ceea ce dorim să fie adevărat.

---

41 A se vedea, de exemplu, Jevin West & Carl Bergstrom, seria de prelegeri „Calling Bullshit”, Universitatea din Washington, online: <<https://www.callingbullshit.org/videos.html>>.

42 AllSides.com, de exemplu, clasifică diversele canale media (în special pe cele din SUA) în ceea ce privește opțiunea lor politică, online: <<https://www.allsides.com/media-bias/media-bias-ratings>>.

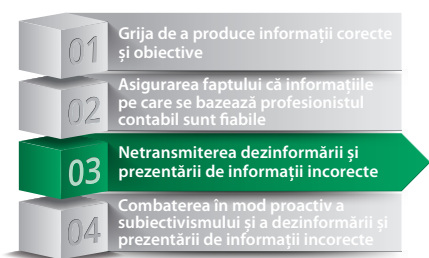
43 David Robson, „Sunt doar credințe false: cum să tratați cu un teoretician al conspirației” (decembrie 2020), The Guardian, online: <<https://www.theguardian.com/society/2020/nov/29/how-to-deal-with-a-conspiracy-theorist-5g-covid-plandemic-qanon>>.

44 Organizațiile dedicate verificării informațiilor pot fi utile, ca cele care aparțin Rețelei Internaționale de Verificare a Informațiilor (<https://www.poynter.org/ifcn/>). În special, analizați punctele de vedere ale verificatorilor de informații cu diferite perspective și tendințe.

45 A se vedea, de exemplu, Centrul pentru Calitatea Auditului, Resursa raționamentului profesional (august 2014), online: <<https://www.thecaq.org/wp-content/uploads/2019/03/professional-judgment-resource.pdf>>.

- Exersați „umilința epistemică,”⁴⁶ cunoscând limitele cunoștințelor și competenței dumneavoastră.
- Fiți un „cercetaș” care caută informații, caută unghiuri moarte și testează ipoteze, mai degrabă decât un „soldat” care apără o poziție cu orice preț.⁴⁷
- Evitați ceea ce psihologii numesc „iluzia fluenței”. Pe măsură ce realizăm sarcini din ce în ce mai familiare, tindem să ne monitorizăm performanța într-un mod mai puțin riguros.⁴⁸ Acest lucru ne poate permite să lăsăm garda jos.
- Calibrați evaluările aplicând probabilități estimate.⁴⁹ Mai degrabă decât doar să vă gândiți la ceea ce considerați că este corect, analizați și cât de siguri sunteți. Ce probabilitate de a fi corect ați acorda (și prin urmare care sunt posibilitățile de a vă înșela)? Fiți atenți să evitați încrederea exagerată în estimările dumneavoastră. Acest lucru contribuie la evitarea încrederii excesive și promovează mai mult realismul cu privire la potențialul de apariție a erorilor.

Nivelul 3: Netransmiterea dezinformării și prezentării de informații incorecte

În plus față de asigurarea faptului că informațiile pe care ne bazăm în calitate de profesioniști contabili sunt de încredere, trebuie să aplicăm și principiile integrității și atenției cuvenite pentru a ne asigura că nu diseminăm informații false sau care induc în eroare.

Cea de-a patra dimensiune a „igienei informațiilor” din Barometrul de încredere al lui Edelman din 2021 este:

- iv. evitarea răspândirii dezinformării prin verificarea veridicității informațiilor înainte de a transmite conținutul altora.⁵⁰

Chiar dacă nu sunt informații pe care intenționăm să ne bazăm, înainte de distribuirea informațiilor este important pentru profesioniștii contabili să ia măsurile rezonabile pentru a se asigura că astfel de informații nu sunt false sau induc în eroare. În calitate de profesioniști contabili, adăugăm credibilitate

⁴⁶ *Supra* nota 16.

⁴⁷ Joshua Rothman, „De ce este atât de greu să fii rațional?” (16 august 2021), New Yorker, online: <https://www.newyorker.com/magazine/2021/08/23/why-is-it-so-hard-to-be-rational?mc_cid=ef802dd2da&mc_eid=8262db5bd5>.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ *Ibidem*.

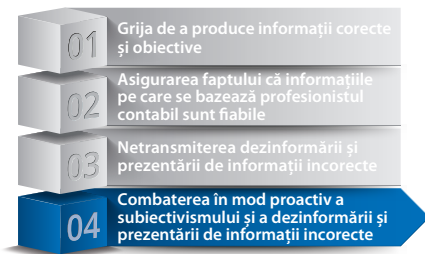
⁵⁰ *Supra* nota 35.

informațiilor cu care suntem asociați, astfel încât s-ar putea ca destinatarii să nu fie la fel de sceptici cum ar fi dacă informațiile ar fi primite de la o persoană care nu este profesionist contabil.

Cu alte cuvinte, profesioniștii contabili fac parte din dependența epistemică din societate, iar acest lucru aduce responsabilitatea de a aplica atât integritatea, cât și atenția cuvenită în plus față de obiectivitate, ca parte din responsabilitatea noastră față de interesul public.

De asemenea, este important să înțelegem că putem întări în mod involuntar informațiile false pur și simplu repetându-le, chiar și atunci când doar subliniem că sunt false. De exemplu, un articol din *Behavioral Scientist* explică faptul că atunci când repetăm o falsitate – chiar dacă recunoaștem că este falsă – repetiția face ca aceasta să fie și mai prezentă în mințile oamenilor: „Sentimentul de familiaritate poate fi confundat cu veridicitatea.”⁵¹ Pentru a contracara concepțiile greșite, o abordare mai bună ar fi să precizăm numai informațiile factice și să recunoaștem pur și simplu că este o concepție greșită, mai degrabă decât să detaliez care este concepția greșită. Desigur, s-ar putea ca această abordare să nu fie adecvată atunci când explicăm problemele angajatorilor sau clienților, caz în care așteptările ar fi pentru mai multe discuții cu privire la ce s-a analizat și ce ipoteze au fost evaluate și acceptate sau înlăturate pentru a ajunge la o concluzie. În multe situații, transparența – în limitele confidențialității, desigur – este benefică în susținerea logicii unei poziții adoptate sau a unei decizii luate.

Nivelul 4: Combaterea în mod proactiv a subiectivismului și a dezinformării și prezentării de informații incorecte

Uneori, doar verificarea informațiilor poate trece peste subiectivism și demasca dezinformarea și prezentarea de informații incorecte și le poate reduce răspândirea. Journal.ie, un partener terț în verificarea informațiilor pentru Facebook din Irlanda, menționează că: „În experiența noastră, odată ce un articol este evaluat ca fiind fals, am putut să îi reducem vizualizările viitoare cu 80 la sută.”⁵²

51 Elizabeth Weingarten & Rosii Floreak, „De ce probabil noi toți răspândim dezinformarea și cum să ne oprim” (27 octombrie 2020), *Behavioral Scientist*, online: <<https://behavioralscientist.org/why-were-all-likely-spreading-misinformation-and-how-to-stop/>>.

52 Alison McGuire, „Facebook lansează un parteneriat între terți privind verificarea informațiilor cu Journal.ie ca parte a efortului privind integritatea referendumului din Irlanda” (28 aprilie 2018), *Irish Tech News*, online: <<https://irishtechnews.ie/facebook-launches-third-party-fact-checking-partnership-with-the-journal-ie-as-part-of-referendum-integrity-effort-in-ireland/>>.

Dar numai verificarea informațiilor nu funcționează întotdeauna. Subiectivismul de confirmare este puternic, iar dacă o persoană nu practică o bună igienă a informațiilor, ar putea fi foarte dificil să o convingem că părerile sale trebuie analizate critic. Oamenii pot „fi raționali și se pot autoamăgi, deoarece faptul că vă spuneți vouă înșivă că sunteți raționali poate deveni în sine o sursă de subiectivism”⁵³.

În unele cazuri, abordări mai eficiente ar fi să începeți:

- să empatizați, să nu fiți conflictuali și să faceți efortul de a înțelege de ce persoana crede informațiile false, mai degrabă decât să fiți implicați imediat în încercarea de a o convinge de contrariu
- să întrebați ce tip de probe sau alte informații ar putea determina cealaltă parte să se răzgândească.

Jurnalistul David Robson de la *Guardian* explică faptul că aceste tipuri de tehnici pot ajuta la „convingerea persoanelor” să fie mai deschise la mesaje prin crearea stării de spirit potrivite.⁵⁴

Utilizarea experiențelor anterioare ale unei persoane ne poate ajuta să înțelegem de unde provin. Poate chiar mai important, adaptarea conversației prin solicitarea persoanei să reflecteze asupra experiențelor personale care sunt contrare dezinformării o poate ajuta să-și schimbe părerea pe cont propriu.⁵⁵

În cele din urmă, amintiți-vă că, fiind oameni, avem convingeri și învățăm ceea ce „știm” în principal pe baza surselor de informații în care avem încredere, așa că cel mai bun mod de a contribui la combaterea dezinformării și a prezentării de informații incorecte este să fim o sursă de informații de încredere și să ne asigurăm că propria noastră igienă a informațiilor este impecabilă. Valoarea profesiei pentru părțile interesate care angajează profesioniști contabili și colaborează cu aceștia este fondată pe încredere pe baza demonstrării principiilor noastre fundamentale. Trebuie să valorificăm individual și colectiv atât acea încredere inerentă, cât și abilitățile noastre profesionale – precum rezolvarea problemelor și comunicările – pentru a combate în mod proactiv dezinformarea și prezentarea de informații incorecte.

---

53 *Supra* nota 47.

54 *Supra* nota 43.

55 A se vedea, de exemplu, Caitlyn Finton, „Conversațiile despre subiectele polarizante sunt posibile. Dacă sunteți dispuși să faceți acest lucru, iată cum puteți începe” (9 noiembrie 2020), Behavioral Scientist, online: <<https://behavioralscientist.org/conversations-on-polarizing-topics-are-possible-if-youre-up-for-it-heres-how-to-start/>>.

Partea a IV-a: Sabia cu două tăișuri a tehnologiei în contextul dezinformării și al prezentării de informații incorecte

În cea de-a [doua lucrare](#) din această serie⁵⁶, tehnologia a fost prezentată ca o „sabie cu două tăișuri”, atât cu oportunități, cât și cu provocări pentru profesie și profesioniștii contabili individuali. În contextul dezinformării și al prezentării de informații incorecte, acea metaforă rămâne valabilă, deoarece tehnologia emergentă permite și contribuie la apărarea împotriva unor noi tipuri de informații false sau înșelătoare în mod deliberat.

Tehnologia este utilizată pentru a crea și a disemina dezinformarea și prezentarea de informații incorecte și poate fi incredibil de greu să discernem că este falsă:

- Luați în considerare crearea unor trucaje audio și video mai convingătoare ca oricând.⁵⁷ Deși multe sunt utilizate pentru divertisment sau mesaje politice, tehnologia trucajelor a evoluat până în punctul în care ele sunt utilizate, de exemplu, pentru a induce în eroare profesioniștii din domeniul financiar în

---

56 CPA Canada, ICAS, IFAC & IESBA, Tehnologia este o sabie cu două tăișuri care aduce atât oportunități, cât și provocări pentru profesia contabilă (Toronto: CPA Canada, decembrie 2021), online: <<https://www.cpacanada.ca/en/foresight-initiative/trust-and-ethics/technology-double-edged-sword>>.

57 A se vedea, de exemplu, trucajul lui Jordan Peele cu privire la fostul președinte al SUA, Barack Obama, online: <<https://www.youtube.com/watch?v=cQ54GDm1eL0>>; reclame Represent.Us care includ trucaje cu președintele rus Vladimir Putin și liderul suprem al Coreei de Nord Kim Jung Un, online: <<https://www.youtube.com/watch?v=sbFHhpYU15w>>; Creative Bloq, „14 exemple de trucaje care au îngrozit și au amuzat internetul”, online: <<https://www.creativebloq.com/features/deepfake-examples>>.

scopul de a elibera fonduri. Într-un caz, CEO-ul unei companii energetice din Regatul Unit a primit atât un apel telefonic, cât și un e-mail de la cineva despre care credea că este șeful său de la societatea-mamă.⁵⁸ În schimb, s-a dovedit a fi o voce generată de AI care a imitat în mod convingător vocea șefului său, inclusiv tonalitatea, punctuația și accentul german. Directorul a transferat 220.000 € într-un cont, așa cum i-a solicitat „șeful”. Atunci când escrocii au făcut o altă încercare și au solicitat un transfer bancar suplimentar, CEO-ul a devenit suspicios și l-a sunat direct pe șeful său. În timp ce era la telefon cu șeful său real, escrocul a sunat pe altă linie, iar înșelătoria a fost descoperită. În plus față de atacurile care vizează o organizație, sunt posibile și aplicații mai extinse. De exemplu, imaginați-vă potențialul pentru:

- câștiguri frauduloase din manipularea bursei de valori dacă într-un videoclip „de știri” trucat ar apărea CEO-ul unei mari corporații anunțând o fuziune, un faliment sau o criză operațională
- o ședință virtuală între un reprezentant al conducerii și auditorul unei entități în care reprezentantul conducerii este, de fapt, un trucaj controlat de cineva care comite fraude.

Preocupările privind trucajele au dus la descrierea lor drept o „amenințare epistemică”.⁵⁹

- Generatoarele de text cu asistență AI, precum GPT-3, se îmbunătățesc rapid, iar acum pot scrie postări pe blog, articole, poezii etc., care pot imita în mod convingător stiluri și conținut umane.⁶⁰ În mod previzibil, această tehnologie ar putea fi capabilă, în cele din urmă, să genereze text care poate imita o gamă largă de aplicații, inclusiv comunicate de presă, lansări de produse și chiar rapoarte anuale. Cu toate acestea, dacă este utilizat de persoane rău-intenționate, acest lucru ar putea avea ca rezultat niveluri și mai mari de dezinformare și prezentare de informații incorecte legate de afaceri și ar putea duce la o și mai mare incertitudine sau lipsă de încredere în sursele de informații.
- Motoarele de căutare online au potențialul de a alimenta confirmarea și alte forme de subiectivism. Algoritmii care conturează un profil pe baza activității noastre online – care sunt meniți să fie utili, precum și să stimuleze misiunea platformei – pot restrânge semnificativ aria de acoperire a informațiilor și opiniilor la care suntem expuși.⁶¹

58 Drew Harwell, „Prima oară în inteligența artificială: Programe informatice care imită vocea utilizate, se pare, într-un furt important” (4 septembrie 2019), Washington Post, online: <<https://www.washingtonpost.com/technology/2019/09/04/an-artificial-intelligence-first-voice-mimicking-software-reportedly-used-major-theft/>>.

59 Don Fallis, „Amenințarea epistemică a trucajelor” (6 august 2020), Phil Tech, Springer Link online: <<https://link.springer.com/article/10.1007/s13347-020-00419-2>>.

60 A se vedea, de exemplu, proiectele OpenAI GPT-2 și GPT-3, online: <<https://openai.com/research/>>; GPT-3, „Un robot a scris în întregime acest articol. Încă nu te-ai speriat, omule?” (8 septembrie 2020), The Guardian, online: <<https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/sep/08/robot-wrote-this-article-gpt-3>>; Will Heaven, „Un GPT-3 bot a postat comentarii despre Reddit timp de o săptămână și nimeni nu a observat” (8 octombrie 2020), MIT Tech Rev, online: <<https://www.technologyreview.com/2020/10/08/1009845/a-gpt-3-bot-posted-comments-on-reddit-for-a-week-and-no-one-noticed/>>.

61 A se vedea, de exemplu, Jackie Snow, „Subiectivismul există deja în rezultatele motoarelor de căutare și va crește în continuare” (26 februarie 2018), MIT Tech Rev, online: <<https://www.technologyreview.com/2018/02/26/3299/meet-the-woman-who-searches-out-search-engines-bias-against-women-and-minorities/>>; Fons Wijnhoven & Jeanna van Haren, „Motor de căutare referitor la subiectivismul de gen” (26 mai 2021), Frontiers in Big Data, online: <<https://doi.org/10.3389/fdata.2021.622106>>.

Aceste exemple ilustrează necesitatea intensificării investigațiilor și a evaluării critice în tratarea informațiilor. Din fericire, tehnologia poate fi, de asemenea, valorificată ca instrument de examinare și expunere a dezinformării și prezentării de informații incorecte. De exemplu:

- Bazele de date audio și video sintetice sunt compilate de Google pentru a susține proiectele care vizează instruirea sistemelor AI cu scopul detectării trucajelor.⁶²
- Metadatele sunt integrate împreună cu imaginile pentru a le stabili data și originea, indiferent de contextul în care sunt utilizate.⁶³
- Inteligența artificială este utilizată pentru a detecta și a proteja contra atacurilor adverse (acolo unde modelele de învățare automată pot fi păcălite ușor – și de obicei imperceptibil – modificând intrările).
- AI este unul dintre instrumentele utilizate pentru a distinge conturile false de pe rețelele sociale de cele autentice și a dezactiva conturile false.
- Învățarea automată este utilizată pentru a oferi o modalitate de a detecta dezinformarea pe baza stilului de scriere și a modului în care sunt distribuite articolele.⁶⁴

---

62 Nick Dufour & Andrew Gully, „Contribuirea cu date la cercetarea în domeniul detectării trucajelor” (septembrie 2019), Google AI blog online <<https://ai.googleblog.com/2019/09/contributing-data-to-deepfake-detection.html>>.

63 Emily Saltz, Serena Parr & Scott Lowenstein, „Modul în care editorii pot utiliza metadatele pentru a lupta contra dezinformării vizuale” (22 februarie 2020), New York Times, online: <<https://rd.nytimes.com/projects/how-publishers-can-use-metadata-to-fight-visual-misinformation>>.

64 Brian Horowitz, „Poate AI să îi determine pe oameni să nu mai creadă știrile false?” (15 martie 2021), IEEE Spectrum, online: <<https://spectrum.ieee.org/ai-misinformation-fake-news>>.

Partea a V-a: Implicații practice pentru profesie

Calea de urmat

În timpul mesei rotunde și al altor informări la nivel mondial,⁶⁵ participanții au oferit următorii pași concreți pe care organizațiile contabile profesionale și/sau profesioniștii contabili individuali îi pot urma pentru a contribui la identificarea și atenuarea impacturilor subiectivismului și ale dezinformării și prezentării de informații incorecte, în scopul îmbunătățirii obiectivității și integrității cu accent pe interesul public. Este relevantă asigurarea faptului că informațiile pe care profesioniștii contabili se bazează și elaborate și/sau diseminate de aceștia sunt de încredere. Recomandările de mai jos pot ajuta profesia să profite de oportunitățile de a-și dezvolta rolul și de a deveni mai vizibilă în ajutorul acordat pentru combaterea subiectivismului, a dezinformării și prezentării de informații incorecte.

Pentru organizațiile contabile profesionale:

Suținerea echității și egalității, diversității și incluziunii în profesie:

- Faceți astfel încât calitatea de membru să fie atractivă pentru candidații care au pregătiri diverse. Pentru unele organizații contabile profesionale, acest lucru poate include atragerea profesioniștilor instruiți în străinătate și a studenților cu studii și/sau experiență în diferite domenii (științe fizice, științe sociale, inginerie etc.).
- Desfășurați programe relevante de echitate și egalitate, diversitate și incluziune în cadrul organizației și pentru membri.
- Facilitați mediile de lucru care reflectă incluziunea, echitatea și apartenența și găzduiesc conversațiile dificile necesare pentru a realiza progrese.⁶⁶

⁶⁵ *Supra* nota 21.

⁶⁶ De exemplu, ICAS a modificat Codul ICAS cu începere de la 1 ianuarie 2021 pentru a conține în mod explicit conceptele de egalitate, diversitate și incluziune cu privire la integritate, conduita profesională și promovarea unei culturi bazate pe etică, online: <<https://www.icas.com/governance/diversity/news/changes-to-the-icas-code-of-ethics-equality-diversity-and-inclusion>>.

- Participați și contribuiți în mod activ la discuții internaționale și proiecte care promovează schimbul de diferite perspective pe teme importante pentru profesie.

Furnizarea de resurse pentru a-i ajuta pe membri și pe candidați să-și dezvolte și să-și perfecționeze abilitățile:

- Fiți în mod consecvent o sursă de informații de încredere pentru membri prin oferirea unei game largi de resurse fiabile pentru a-i susține în rolurile lor.
- Acolo unde este posibil, evidențiați concepte precum identificarea, evaluarea și tratarea subiectivismului și practicarea unei igiene eficiente a informațiilor în cadrul general al competențelor organizațiilor contabile profesionale, ca mijloc de influențare și susținere a programelor de dezvoltare profesională inițială (precertificare) și de dezvoltare profesională continuă, inclusiv în cadrul programelor de instruire ale firmei.
- Având în vedere prevalența dezinformării și a prezentării de informații incorecte legate de tehnologie, furnizarea de resurse de dezvoltare profesională în domeniul tehnologiilor emergente (inclusiv beneficiile și riscurile) poate susține capacitatea membrilor de a utiliza mai eficient o minte curioasă într-un mediu digital.
- Susțineți obligațiile de interes public ale profesioniștilor contabili pentru a încuraja răspunderea angajatorului și a clientului pentru practicarea comportamentului etic.

Încurajarea implicării semnificative a părților interesate:

- Promovați relațiile interdisciplinare prin intensificarea comunicării cu alte organisme profesionale cu privire la rolul mai amplu al profesioniștilor în tratarea subiectivismului și a dezinformării și prezentării de informații incorecte – recunoscând că acesta nu este un aspect aferent unei „singure profesii”.
- Adoptați o poziție publică, organizațională cu privire la conexiunea dintre încredere și importanța tratării subiectivismului și a dezinformării și prezentării de informații incorecte.
- Comunicați publicului că profesioniștii contabili sunt bine poziționați pentru a face parte din soluție, având în vedere educația și experiența noastră profesională, împreună cu principiile etice solide.
- Comunicați cu părțile interesate, inclusiv cu publicul, pentru a evidenția acțiunile profesiei spre a răspunde la subiectivism și dezinformare și prezentarea de informații incorecte (de exemplu, creșterea gradului de conștientizare al profesioniștilor contabili cu privire la aspectele tratate; îmbunătățirea competenței profesioniștilor contabili în tratarea aspectelor; înăsprirea îndrumărilor și a responsabilității prin intermediul rezultatelor proiectului IESBA privind rolul și mentalitatea⁶⁷ și prin concentrarea sa pe atenuarea subiectivismului și pe a avea o minte curioasă).

⁶⁷ IFAC, *Revizuire ale IESBA la Cod pentru promovarea rolului și mentalității pe care ar trebui să le aibă profesioniștii contabili* (New York: IFAC, octombrie 2020), online: <<https://www.ethicsboard.org/publications/final-pronouncement-revisions-code-promote-role-and-mindset-expected-professional-accountants>>.

- Contribuiți la elaborarea de standarde profesionale care țin pasul cu nevoile de informații ale utilizatorilor și sunt suficient de flexibile pentru a nu-i împiedica pe profesioniștii contabili să furnizeze și să verifice noile tipuri de informații (de exemplu, informațiile nefinanciare).
- Profitați de orice oportunitate de a contribui la discuțiile privind crearea de standarde pentru integritatea informațiilor.
- Educați părțile interesate cu privire la rolurile diferiților jucători în ecosistemul informațional și la modul în care profesioniștii contabili acționează ca administratori și creatori de valoare de-a lungul lanțului de guvernare a datelor; discutați atât oportunitățile, cât și limitările acelor roluri și sisteme și așteptările care sunt rezonabile pentru cei care îndeplinesc acele roluri. Acest lucru poate sprijini și susține consolidarea încrederii.

Pentru profesioniștii contabili individuali:

Pentru a identifica și atenua subiectivismul:

- Recunoașteți că subiectivismul este o parte normală a lumii noastre – atât la oameni, cât și în sistemele pe care le creăm. Subiectivismul este complex, mai degrabă decât complicat, deci este ceva care trebuie gestionat.⁶⁸ Identificarea și înțelegerea subiectivismului este primul nostru instrument în atenuarea potențialului său pentru impacturi negative.
- Încercați să înțelegeți în mod proactiv propriile dumneavoastră subiectivisme și pe cele ale colegilor dumneavoastră prin discuții și activități.⁶⁹
- Analizați dacă aveți subiectivism în ceea ce privește aversiunea față de risc sau acceptarea riscului și dacă o astfel de abordare este adecvată în această situație.
- Atunci când acționați ca lider într-o discuție, luați în considerare posibilitatea de a nu vă împărtăși punctele de vedere până ce alții nu au vorbit, pentru a contribui la evitarea atragerii subiectivismului și a gândirii de grup.⁷⁰
- Promovați echitatea și egalitatea, diversitatea și incluziunea: cea mai bună apărare a noastră împotriva procesului decizional subiectiv este să vă asigurați că deciziile sunt luate de echipe diverse și incluzive în contextul unui mediu echitabil.
- Creați un mediu sigur: promovați comunicarea deschisă, încurajându-i pe toți membrii echipei să conteste ipotezele fără repercusiuni negative.

⁶⁸ Pentru elementele caracteristice circumstanțelor complexe și sugestii cu privire la modul în care să le gestionați, a se vedea articolul 1 din această serie, *supra* nota 33.

⁶⁹ De exemplu, în ciuda faptului că nu sunt teste psihometrice riguroase, Testele de Asociere Implicită ale Harvard pot ajuta persoanele să devină mai conștiente de subiectivismele implicite pe care le-ar putea avea. A se vedea <<https://implicit.harvard.edu/implicit/>>.

⁷⁰ *Supra* nota 67 la 15-16.

Pentru a vă asigura că informațiile pe care se bazează profesioniștii contabili și produse de aceștia sunt de înaltă calitate, consecvente cu rolul nostru de consilieri de încredere – fie angajați, din sectorul public sau practica publică:

- Analizați în mod proactiv necesitatea unui scepticism sporit sau a unei investigații suplimentare; mutați poziția implicită mai departe spre partea cu întrebări atunci când este justificat, fiind conștienți că subiectivismul ne poate slăbi capacitatea de a fi sceptici.⁷¹
- Verificați informațiile înainte să vă bazați pe acestea sau să le distribuiți.
- Recunoașteți că luarea în considerare a unor puncte de vedere alternative necesită dispensarea intenționată de surse de informații care sunt pregătite pentru dumneavoastră prin algoritmi și căutarea proactivă de surse alternative.
- Pentru a combate amenințările legate de trucaje și alte dezinformări, educați-vă echipa, protejați-vă împotriva stării de indiferență și folosiți sisteme de apărare mai solide pentru autentificare sau alte practici care pot consolida controalele.⁷²
- Atunci când evaluați caracterul adecvat și fiabilitatea informațiilor, asigurați-vă că ați înțeles contextul. Contextul este necesar în înțelegerea datelor și a cadrului de referință de unde a fost compilat.
- Dacă ceva pare inexact, ascultați-vă instinctul și evaluați informațiile înainte de a vă baza pe ele.
- Pentru deciziile importante, urmăriți informațiile esențiale înapoi la sursă, acolo unde este posibil, mai degrabă decât să vă bazați pur și simplu pe interpretările altora.
- Atunci când vi se solicită să confirmați calcule sau estimări importante, luați în considerare efectuarea unei noi analize, stabilind mai întâi cum ați aborda problema, mai degrabă decât reefectuarea, pur și simplu, a activității altor persoane, ceea ce va contribui la evitarea subiectivismului determinat de abordarea și ipotezele inițiale.
- Atunci când comunicați informații, fiți transparentți în legătură cu nivelul de certitudine sau lipsa acestuia, în special cu privire la estimări, cu excepția cazului în care o astfel de transparență ar fi inadecvată în context. Transparența stimulează încrederea; furnizează probe și/sau justificări pentru a susține deciziile sau recomandările, inclusiv evidențiind procesul decizional, după caz.
- Recunoașteți faptul că chiar și atunci când faptele sunt stabile, ipotezele, interpretările și opiniile se pot schimba și, uneori, trebuie să se schimbe. După cum spune Neil deGrasse Tyson: „Un sceptic adevărat pune la îndoială lucrurile despre care nu este sigur, dar recunoaște atunci când sunt prezentate dovezi valide pentru a-și schimba părerea.”⁷³

---

71 *Supra* nota 45.

72 A se vedea, de exemplu, Institute of Chartered Accountants in England and Wales, „Creșterea numărului de fraude cu trucaje audio” (20 februarie 2020), online: <<https://www.icaew.com/insights/features/2020/feb-2020/the-rise-of-deepfake-audio-fraud>>.

73 Neil deGrasse Tyson, „Gândirea științifică și MasterClass-ul de comunicare” (2020), online: < <https://www.masterclass.com/classes/neil-degrasse-tyson-teaches-scientific-thinking-and-communication> >.

- Valorificați puterea tehnologiei: încorporați utilizarea instrumentelor și tehnicilor automatizate (precum analiza datelor și AI) pentru a contribui la sistematizarea proceselor de evaluare, având grijă ca mai întâi să vă asigurați că instrumentul în sine (sau programatorii) nu introduc(e) un nou subiectivism într-o evaluare.
- Fiți modești; în mediul de afaceri complex din zilele noastre, există o incertitudine semnificativă de gestionat, iar înțelegerea noastră în ce privește situațiile este adesea emergentă pentru o perioadă de timp.

În încheiere, amintiți-vă conceptele referitoare la a avea o minte curioasă și a acționa cu integritate, consecvent cu obligațiile noastre profesionale și responsabilitatea față de interesul public:

- Fiți curioși – puneți întrebări de verificare, căutați puncte de vedere și probe contrare și solicitați în mod activ informații de la surse și părți interesate externe.⁷⁴
- Fiți curajoși⁷⁵ – semnați atunci când identificați probleme.
- Demonstrați angajament – monitorizați pentru a vă asigura că au fost efectuate măsuri adecvate de atenuare.

74 *Supra* nota 45.

75 ICAS, *Puterea cuiva: Curajul moral* (Edinburgh: ICAS, 2e, noiembrie 2020), online: <<https://www.icas.com/professional-resources/ethics/resources-and-support/moral-courage>>.

DECLINAREA RESPONSABILITĂȚII: Acest document nu constituie îndrumări cu valoare de normă. CPA Canada, Institute of Chartered Accountants of Scotland (ICAS), International Federation of Accountants (IFAC) și International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA) nu își asumă responsabilitatea pentru nicio pierdere cauzată oricărei persoane care acționează sau decide să nu acționeze în conformitate cu materialul din această publicație, indiferent dacă respectiva pierdere este cauzată de neglijență sau din alte motive.

Deși acest document a fost elaborat cu contribuții din partea Grupului de lucru pentru tehnologie al IESBA, acesta nu a fost discutat sau aprobat de IESBA. Opiniile exprimate în document sunt cele ale autorilor și colaboratorilor și nu reflectă neapărat opiniile IESBA.

Drept de autor © februarie 2022 CPA Canada, ICAS și IFAC. Toate drepturile rezervate. Este necesară permisiunea scrisă a CPA Canada, ICAS sau IFAC pentru reproducerea, stocarea, transmiterea sau pentru utilizarea acestui document în scopuri similare, cu excepția cazurilor în care documentul este utilizat doar în scop individual și necomercial. Contactați: permissions@cpacanada.ca, connect@icas.com sau permissions@ifac.org.

Pentru solicitări ale permisiunii de traducere, consultați [declarația privind politica de traducere](#) și trimiteți solicitarea (solicitările) dumneavoastră la: [Permission Request or Inquiry](#) (este necesară autentificarea).

CPA

CHARTERED
PROFESSIONAL
ACCOUNTANTS
CANADA

277 WELLINGTON STREET WEST
TORONTO, ON CANADA M5V 3H2
T. 416 977.3222 F. 416 977.8585
CPACANADA.CA

Documentul *Identificarea și atenuarea subiectivismului și ale dezinformării și prezentării de informații incorecte*, publicat de International Federation of Accountants în februarie 2022 în limba engleză, a fost tradus în limba română de Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România (CECCAR) în iunie 2022 și a fost reprodus cu permisiunea IFAC. Textul aprobat al tuturor publicațiilor IFAC este cel publicat de IFAC în limba engleză. IFAC nu își asumă nicio responsabilitate pentru acuratețea și caracterul complet ale traducerii sau pentru orice acțiuni care ar putea decurge ca urmare a acesteia.

Textul în limba engleză al documentului *Identificarea și atenuarea subiectivismului și ale dezinformării și prezentării de informații incorecte* © februarie 2022 al IFAC. Toate drepturile rezervate.

Textul în limba română al documentului *Identificarea și atenuarea subiectivismului și ale dezinformării și prezentării de informații incorecte* © iunie 2022 al IFAC. Toate drepturile rezervate.

Titlul original: *Identifying and mitigating bias and mis- and disinformation*
(February 2022)

Contactați permissions@ifac.org pentru permisiunea de a reproduce, a stoca, a transmite sau a utiliza acest document în alte scopuri similare.

ISBN: 978-606-580-183-7